

Forslag til Råstofplan 2026 for Region Sjælland - Kalundborg

Indledning

Indledningsvis skal det nævnes, at der ved det afholdte valg til Regionsråd i november 2025 ikke var megen debat om råstofindvinding. Formentlig fordi området har en lidt usynlig plads i regionerne, som for langt den overvejende del beskæftiger sig med sundhed og sygdom. På vælgermøde med nogle af de nu valgte regionrådsmedlemmer, blev der spurgt til råstof indvinding. Flere af de tilstedeværende kandidater var slet ikke klar over, at det var et område, de skulle medvirke til at kvalificere i Region Østdanmark! Ved en gennemlæsning af det administrative forslag til Råstofplan 2026 og Regionsråd Sjællands behandling heraf - ses det ikke at tilgodese en afvejning, der taler til fordel for naturen og de naturmæssige værdier, der findes i de foreslåede graveområder. Alene ses det at tale til fordel for råstofindvinding, på bekostning af såvel naturen som lokalbefolkningen, der lever i områderne. Det er meget få steder i den såkaldte "Hvidbog", at der spores en lydhørhed over for de mange høringssvar fra bekymrede naboer og andre ikke økonomiske interessenter, mens aktørers høringssvar fra økonomiske interessenter lader til at mødes med langt større lydhørhed. Et forhold - som gør sig gældende i hele forslaget. Det er svært at spore steder i Region Sjællands forslag til Råstofplan 2026, hvor vægtningen mellem råstofforsyning, natur og mennesker er faldet ud til fordel for natur og mennesker. Det drejer sig om at udvide graveområder for stort set enhver pris. Det er derfor mere end nogensinde aktuelt, at der kommer fokus på området.

Ny Region fra årsskiftet 2026/2027

Regionsråd Sjælland og Regionsråd Hovedstaden sammenlægges. Det er uklart på hvilken måde, det har påvirket tilblivelsen af forslag til Råstofplan 2026 i Region Sjælland. Det nuværende forslag er sendt i høring af et regionsråd, som ikke længere findes og skal derfor behandles og måske godkendes af et nyvalgt regionsråd dækkende Østdanmark. Region Hovedstaden nåede lige at godkende Råstofplan 2025 i december 2025.

Et nyvalgt Regionsråd Østdanmark skal således ikke bekymre sig om denne plan, men alene behandle forslaget fra Region Sjælland. Tilsyneladende er planerne for det tidligere Region Hovedstaden og Region Sjælland uden nogen form for koordinering, hvilket bl.a. afspejler sig i, at det af Region Hovedstaden nu godkendte graveområde er reduceret med ca. 2/3 del i arealmæssig udstrækning. Udpegningen kan således på ingen måde leve op til råstoflovens mål om 12 års forsyningssikkerhed.

Hvilken koordinering har fundet sted? Har man i Region Hovedstaden foretaget den store reduktion i gravearealer for til gengæld at udlægge endnu større arealer i Region Sjælland?

Den kommende sammenlægning af regioner har været kendt i lang tid! Kan det tænkes, at der er langt færre kritiske borgere i Vestsjælland end i Nordsjælland? Forudser man færre klager og indsigelser fra borgere og organisationer i f.eks. Kalundborg kommune end i Region Hovedstaden? Altså en bekvemmelighed i udarbejdelsen af en Råstofplan.

Kalundborg Kommune

Nye graveområder er der peget på tre forskellige steder i Kalundborg Kommune: Kaldred, Bregninge og Stenrand. De tre områder er beliggende i tilknytning til allerede eksisterende indvindingsområder. Omkostningerne ved en evt. råstofindvinding alle tre steder ser ud til at blive meget betragtelige i forhold til såvel følsom/beskyttet natur som for lokalbefolkningen i områderne.

For **Kaldred**-området vil gælde, at § 3 beskyttet natur vil være i overhængende fare for at miste sin våde karakter af mose og eng, hvis en gravning gennemføres. De hydrologiske forhold vil med stor sandsynlighed påføres ændringer som vil være ødelæggende for den beskyttede natur. Kaldred ferieby er et stort sommerhusområde, som en evt. råstofindvinding på alle måder vil genere. Adskillelsen mellem graveområdet og feriebyen udgøres

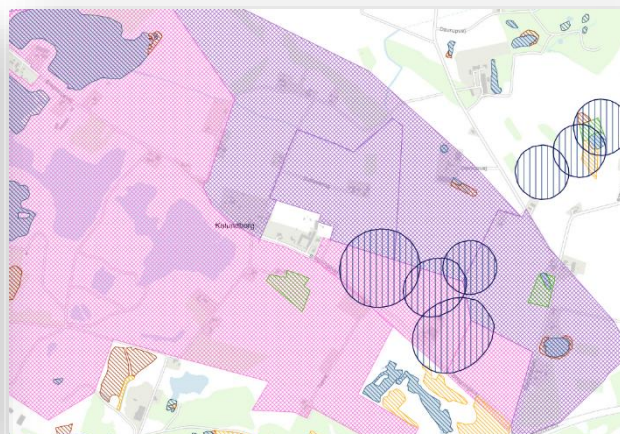
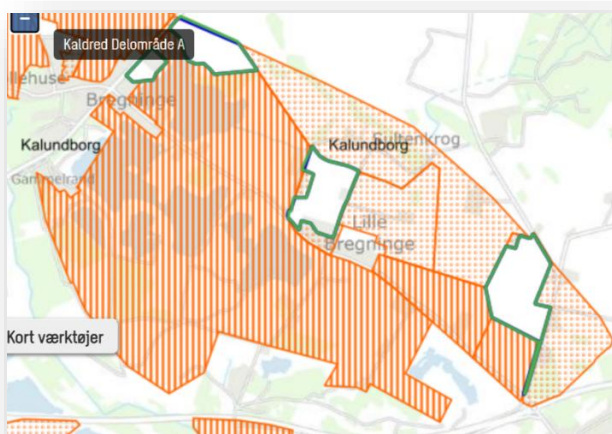

Beskyttet natur og drikkevandsboringer indsat

alene af en smal kommunal vej. Jordskred kan udgøre en risiko med vejlukning til følge. Lokalt har vi oplevet vejlukning i mere end 1 år pga. sammenstyrtningsfare.

I **Bregninge** området er der udlagt 4 mindre graveområder. Såfremt disse områder udgraves, vil Bregninge by og Bregninge-Bjergsted friskole i området kraftigt blive påvirket. Efter endt råstofindvinding vil friskolen nærmest befinde sig på en bakketop midt i et amputeret landskab.

Området rummer desuden meget vigtige grundvandsressourcer, hvor Kalundborg Kommune henter en stor del af sit drikkevand. Boringer skal flyttes og grundvandet vil blive mindre beskyttet efter endt råstofindvinding i området. Igennem samme område forløber olierørledninger, som forbinder Kalundborg med lager i Lejre Kommune. Denne vil formentlig også skulle flyttes, med de risici, som det indebærer.

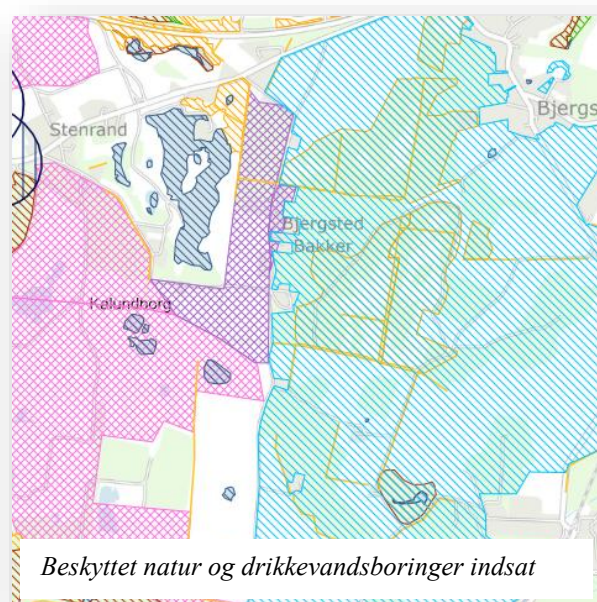

Beskyttet natur og drikkevandsboringer indsat

Stenrand-området er en lang smal korridor, som i hele sin længde grænser op til Bjergsted Bakker. Området Bjergsted Bakker blev i 2001 fredet efter en lang proces, hvor Danmarks Naturfredningsforening, daværende Bjergsted Kommune og Vestsjællands Amt arbejdede sammen om at få sikret istidslandskabet for eftertiden, da det er af overordnet national interesse.

Ved en gennemlæsning af fredningskendelse fremgår det, at de landskabelige værdier med udsigt over smeltevandssletten er helt central i fredningen. I de 25 år der er gået siden fredningen blev stadfæstet, er en stor del af smeltevandssletten for foden af bakkerne nu gravet væk. Der er faktisk alene det smalle område af sletten tilbage, som nu foreslås gravet væk.

Det virker mildest talt katastrofalt, når der fra offentlige midler er tilgået ejerne af de fredede arealer adskillige millioner kr. i erstatning. Som forslaget ser ud nu, vil alene en fire meter bred grusvej adskille de stejle skråninger i de fredede Bjergsted Bakker og råstofindvindingen.

Sammenfatning

I Danmarks Naturfredningsforening opfatter vi det foreliggende forslag til indvindingsplan som helt uansvarligt over for såvel natur som mennesker i Kalundborg Kommune.

Umiddelbart ser det ud til, at der alene har været fokus på at få-udnyttet mest mulig og ikke er skelet til de mange andre forhold, som råstofloven nævner skal indgå i overvejelserne omkring råstofplaner. Det fremgår desuden, at et vigtigt argument er at få færdiggravet områderne, hvilket må være et økonomisk og planlægningsmæssigt perspektiv jf. Råstofloven. Af Råstofloven fremgår det imidlertid tydeligt, at der skal udvises store hensyn til såvel naturen som beboere i området. I dette perspektiv må det anses, at områderne er færdiggravede og derfor skal efterbehandles. På den måde bringes Råstoflovens i anvendelse til fordel for natur og mennesker for såvel nutiden som fremtiden. Kommende generationer vil kunne opleve en del af det oprindelige istidslandskab.

For de berørte områder gælder det - nærmest uden undtagelse, at forslag til råstofplan i sin nuværende udformning vil ødelægge unik og enestående natur. Råstofindvinding er den ultimative ødelæggelse af naturskabte værdier. Vi anser det for helt nødvendigt med en langt større både politisk og borgerinddragelse i Forslag til Råstofplan 2026 og en drøftelse af de etiske aspekter i en omfattende naturødelæggelse, som der her stilles i forslag, kan accepteres.

Endvidere at råstofplan for hele region Østdanmark behandles i sin helhed og ikke alene ud fra de to aktuelle planer fra daværende regioner. Den kraftige reduktion i tidligere Region Hovedstaden og den kraftige udvidelse i Forslag til råstofplan for tidligere region Sjælland skævvrider i endnu højere grad hele

råstofindvindingsområdet i Østdanmark. Hele formålet med sammenlægningen af de to gamle regioner, er at få et samlet syn på de opgaver region Østdanmark skal løse.

Danmarks Naturfredningsforening er stærkt optaget af, hvordan områder, som er udsat for råstofindvinding fremtidigt, kan bidrage til en øget biodiversitet og samtidig skabe rum for naturoplevelser. Være med til at beskytte vådområder, begrænse vandforureningen af åer, søer og vores indre farvande. Det er derfor glædeligt, at der i Forslag til Råstofplan 2026 peges på, at områderne, som graves færdige, som udgangspunkt skal overgå til natur og altså ikke udsættes for hverken gødskning eller pesticider eller benyttes til placering af større VE-anlæg.

Det vil være meget ønskeligt, at det sikres, at der i disse områder genskabes/etableres stier og markveje, som er gravet væk i forbindelse med råstofindvindingen, så der er adgang til områderne. Erfaringerne indtil nu peger på, at de allerede udtømte råstofgrave ikke indgår i en samlet planlægning, men alene henligger som områder, der langsomt gror til med krat bestående af slåen, brombær, gyvel, pil og lignende uønskede arter. Der foretages ingen naturpleje, mens der til stadighed fodres for at opretholde store bestande af jagt dyr. Områderne har efter endt gravning potentiale til ny værdifuld natur, men forarmes yderligere kun med baggrund i økonomisk gevinst.

I alle områderne, hvor der foretages råstofindvinding i Kalundborg Kommune, plages natur og lokalbefolkning af megen tung trafik og den tilhørende dieselforurening. Der forbruges millioner af liter diesel i indvindingen og til transport af materialer primært til hovedstadsområdet. Med udvidelse af graveområderne vil dette problem blot forstærkes med de kendte plager til følge. En måde at nedbringe transporten på og samtidig undgå den naturødelæggende råstofindvinding kalder på en kraftig øgning af genbrug. Aktuelt genbruges en meget lille del af materialerne, og der skal derfor sættes mål for en kraftig øgning af genbrugsmaterialer. For en stor dels vedkommende vil genbrugs-materialer kunne oparbejdes på lokaliteter, hvor de skal bruges, så megen transport undgås.

Nye interesseområder

I den foreslåede Råstofplan 2026 peges der på meget store områder, som der er indvindingsinteresse på. De store arealer vil, hvis de bliver udgravet, påføre natur og mennesker de gener, som aktuelt er gældende omkring de kendte graveområder. I områderne forefindes megen følsom natur (bl.a. eng og mose), som vil forsvinde ved råstofindvinding. Områderne er ligeledes hjemsted for et rigt netværk af beskyttede sten- og jorddiger. Sten- og jorddiger fortæller historie om tidligere tiders arealanvendelse, ejendomsforhold – kulturhistorie og landskabselementer samt fungerer som levesteder og spredningskorridor for dyr og planter. Fortidsminder som, jf. museumslovens §29a, er beskyttede og ikke må ændres, men som Kalundborg Kommune har præcedens for med et pennestrøg at dispensere fjernet.

Danmarks Naturfredningsforening er bekendt med at Kalundborg Kommune ønsker en større inddragelse i udarbejdelsen af efterbehandlingsplaner. Et ønske om at få efterbehandlingsplanerne til at passe sammen med de kommunale planer i bl.a. kommuneplanen, så det sikres at målene heri nås. Danmarks Naturfredningsforening kan på alle måder bakke dette ønske op og deltager naturligvis gerne i et sådant samarbejde. Mulighederne er mange, ligeledes forhindringerne, hvilket med fordel kan løses i dialog.

Endelig er det bemærkelsesværdigt med så stor en udvidelse af interesseområder, når man i daværende Region Hovedstaden har formålet at reducere graveområdenes udstrækning med 60-70 %. Det giver ikke megen mening at reducere råstofindvindingen tættest på, hvor materialerne skal anvendes og i stedet udvide råstofindvinding 100 km derfra.

I Danmarks Naturfredningsforening betragter vi det som helt afgørende, at efterbehandlingsplanerne for hele råstofområdet, garanterer at der ikke tilføres fremmed jord (uanset hvor det må komme fra og uanset kvalitet). Vi er fra såvel medierne som helt lokalt bekendt med, at der er stort behov for at få overskudsjord deponeret – det skal ikke være i Råstofområderne. Ligeledes må efterbehandlingsplanerne kunne sikre at der hverken anvendes pesticider eller kunstgødning på arealerne. Det skal være med til at sikre den

næringsfattige natur gode vilkår og samtidig være med til at beskytte de store grundvandsinteresser mod forurening.

Udsætning af jagtdyr og den dertil hørende fodring skal undgås, ganske som udsætning af ikke naturligt forekommende fisk ikke er tilladt. Vi er bekendt med at der rigtig mange steder udsættes mange fasaner som fodres rigeligt. Det skader de naturligt forekommende dyr og fremmer rottebestanden ved fodringspladserne. I søer udsættes diverse ikke hjemmehørende fisk (eksempelvis græskarper) som udkonkurrerer de naturligt forekommende fiskebestande.

Som tidligere nævnt er det oplagt at få planlagt en sammenhængende efterbehandling som løbende skal finde sted. Hertil knytter sig ønske om adgang, etablering/genopretning af stier og markveje.

Beskyttede jord- og stendiger indsat

Cost/Benefit analyse

Cost(ulemper):

- Indvindingsområder ligger tæt på befolkede områder
- Stor trussel mod drikkevandsreservoir, da beskyttende jord og gruslag fjernes
- Oliepipeline der ligger oven på selvsamme drikkevandsreservoir, skal flyttes med deraf følgende risiko for ulykker og afledt forurening
- Skråning på udvindingsområde er så stejlt at der vil være fare for at asfaltvejen mod Bregninge skrider sammen.
- Udgravningen er så tæt på Bregninge-Bjergsted friskole at skolen efterlades som en ø, med fare for udskridning
- Stærkt forøgede støjgener for nærtboende borgere med deraf øget risiko for hjertekarsygdomme grundet trafik, maskinstøj og sprængninger i og op til graveområdet, samt brug af en infrastruktur der i forvejen er underdimensioneret

- Stor værdi forringelse af nærliggende ejendomme, med deraf følgende risiko for teknisk insolvens og risiko for stavnsbinding
- Uambitiøse måltal for genanvendelse af materialer kun op til 20 pct og først med fuld indfasning i 2032
- Ingen konsekvensberegninger fra indvinder

Benefit (fordele):

- Det er hensigten at der skal foretages genanvendelse af råstoffer i en sådan grad at mængden af nyudvundne råstoffer kan begrænses med op til 20 pct